بررسي عملكرد نانو ساختار تي- كربن به عنوان ماده جاذب اپتيكي تحت تنش هيدرواستاتيكي

حميدرضا البرزنيا الله

۱. گروه فیزیک، دانشکده علوم پایه، دانشگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء(ص)، تهران، ایران پست الکترونیکی:alborznia_ham@yahoo.com

چکیدہ

در این تحقیق با استفاده از محاسبات اصول اولیه بر اساس تئوری تایعی چگالی (DFT)، به بررسی عملکرد الکترو اپتیکی نانو ساختار سه بعدی تی-کربن میپردازیم. علاوه بر بررسی پایداری دینامیکی و استاتیکی، ساختار بهینه شده یاخته واحد تی-کربن، در راستای یک پژوهش نوین، خواص الکترواپتیکی تی-کربن، تحت تاثیر تنش هیدرواستاتیکی همه جهته بر یاخته واحد تا ۹ گیگاپاسکال با بکارگیری کدهای محاسباتی، شبیه سازی گردیده است. نتایج به دست آمده بیانگر عملکرد قابل قبول این نانوساختار به عنوان یک ماده مناسب جاذب اپتیکی میباشد و می توان این نانوساختار سه بعدی را جهت استفاده در طراحی قطعات نوآورانه ای مانند سنسور های الکترواپتیکی، دستگاههای تشدید نور،

واژەھاي كليدى: تئورى تابع چگالى، آلتروپ كربنى، نانو ساختارسە بعدى تى-كربن، خواص الكترواپتيكى

۱. مقدمه

فرآوری نانوساختارهای جدید با ویژگی های الکترواپتیکی متنوع، می تواند نقش مهمی در توسعه ابزارهای الکترونوری نوین داشته باشد. پس از سنتز گرافن در سال ۲۰۰۴ [۱]، خواص منحصربه فرد این ساختار دوبعدی از کربن سبب شد که مطالعات گسترده ای جهت پیش یابی و فرآوری انواع نانو ساختارهای دوبعدی و سه بعدی از آلتروپ های کربن صورت گیرد. در سال های اخیر نانو ساختارهای متعددی پیش یابی شده و مورد مطالعه قرار گرفته است [۲-۲۲]

آلتروپ مکعبی سه بعدی جدید کربز به نام تی کربن، به عنوان یک نیمه هادی با باندگاف مسقیم معرفی گردیده و با استفاده از نظریه تابعی چگالی' (DFT)، ساختار پاشندگی فونونی، انرژی و خواص الکترونی این نانوساختار برای درک امکان سنجی سنتز این نانو ساختار و کاربرد آن در نانو الکترونیک مورد مطالعه قرار گرفته است [۲۳].

در این مقاله، پس از محاسبه ساختار بهینه شده از یاختـه واحـد تی-کربن، بر پایه اصول محاسبات اولیه مبتنی به تئـوری تـابعی چگالی (DFT)، علاوه بر بررسی پایداری فونونی و سـاختاری،

¹ - Density Functional Theory

در راستای یک پژوهش نوین، خواص الکترونی و اپتیکی تی-کربن، تحت تاثیر تنش هیدرواسیاتیکی^۱ همه جهته بر یاخته واحد تی-کربن، تا فشار ۹ گیگا پاسکال مورد بررسی قرار می گیرد. نتایج نهایی نشان می دهد که با توجه به شرایط لحاظ شده، نانوساختار مورد نظر می تواند در طراحی دستگاه های الکترواپتیکی چند منظوره کارایی داشته باشد. و به عنوان یک ماده مناسب جاذب اپتیکی پیشنهاد گردد.

۲. روش محاسباتی روش های محاسباتی محاسبات اولیه مبتنی بر تئوری تابعی چگالی می باشد جرای محاسبات اولیه مبتنی بر تئوری تابعی چگالی می باشد جرای واکاوی پایداری فونونی این نانوساختار از بست محاسباتی کوانتوم اسپرسو^۲ با مش بندی ۸×۸×۸ استفاده کردیده است. از کدهای محاسباتی WIEN2k برای محاسبه جنبه های الکترونی و نوری این نانوساختار سه بعدی استفاده گردیده است [۲۴]. برای بسط تابع موج کوهن شم^۳ ، از روش امواج نخت خطی با پتانسیل کامل به علاوه اوربیتال محلی (CH + LO) استفاده گردیده است. همچنین برای بسط پتانسیل تبادلی همبستگی، روش تقریب گرادیان تعمیمیافته (GGA) به کار رفته است [۲۵].

همچنین از تقریب Monkhorst-Pack در منطقه اول بریلوئن و از روش (PBE)^۴ برای محاسبات الکترونی و نوری استفاده گردیده است[۲۶]. پارامترهای ورودی محاسباتی RMTKmax 7 =، 2 / Ry1 = 10 ،Gmax = 14 Ry1 در نظر گرفته شده است. در حالی که در محاسبه ویژگی های الکترونی ، انرژی جداسازی هسته از الکترونهای لایه ظرفیت ۸- ریدبرگ در نظر گرفته شده است. محاسبات اسپینی بدون قطبش لحاظ گردیده است. همچنین از روابط کرامرز-کرونیگ⁶ و روش تقریب فاز تصادفی² (RPA) برای بدست آوردن مولفههای تابع دی الکتریک مختلط این نانوساختار استفاده می شود[۷۲].

- ¹ Hydrostatic tension
- ² QUANTUM ESPRESSO
- ³ Kohn-sham
- ⁴ Perdew–Burke–Ernzerhof
- ⁵ Kramers-Kronig
- ⁶ Random Phase Approximation

۳. خواص ساختاری و پایداری

نانوساختار مکعبی سه بعدی تی -کربن دارای گروه فضایی Fd3m ، یک نانوساختار بلوری است که با جایگزینی هر اتم کربن در بلور الماس با یک تترا کربن بدست می آید. با توجه به شکل ۱، ثابت های شبکه تی -کربن (a,b,c) با استفاده از حالت ترمودینامیکی معادله بیرچ - مورنگان، ^۷ بهینه گردیده اند[74].

مطابق شکل ۱، بخش (a) نشانگر آرایش یاخته واحد تی-کربن می باشد. بخش (b) چند یاخته ۲ × ۲ × ۲ این کریستال را نمایش می دهد. بخش (c) منحنی انرژی برحسب حجم را برای یاخته واحد تی – کربن را نشان می دهد. نقطه مینیمم این منحنی، بیانگر حجم بهینه شده در حداقل انرژی یاخته واحد می باشد. و در نهایت بخش (b) تصویر، منحنی فشار برحسب حجم برای یاخته واحد را نشان می دهد. پارامترهای شبکه یاخته واحد تی –کربن (c) ها می دهد. پارامترهای شبکه آنگستروم می باشد که با استفاده از حالت ترمودینامیکی معادلات بیرچ –مورنگان بدست می آیند[۲۸]:

 $6-4\left(\frac{V_0}{V}\right)$

در رابطه (۱)، B_0 مدول ساختار البوهـه و B_0' مشـتق مـدول ساختار انبوهه نسبت به فشار است V_0 حجم اوليـه، V حجم پايدار برای پارامترهای شبکه بهينه شده ($\mathbf{e} = \mathbf{b} = \mathbf{c}$) تی-کـربن می باشد.

⁷ - Birch-Murnaghan

پایداری ساختار یاخته واحد با محاسبه انـرژی همبسـتگی بیـان می گردد. انرژی همبستگی یاخته واحد تـی -کـرین بـمشـکل ذیل می باشد:

$$E_{coh} = (E_{T-C}^{total} - mE_C)/m \tag{(Y)}$$

که E_{T-} انرژی کل یاخته واحد تی –کربن، E_c انرژی اتم کربن و همچنین *m* تعداد اتم های کربن در هر یاخته واحد تی – کربن می باشد. بر اساس محاسبات انجام شده، انرژی همبستگی یاخته واحد تی–کربن برابر ۶/۶۴۵ (الکترون ولت بر اتم) بدست آمده است. که بیانگر ثبات ساختاری خوب این آلتروپ کربنی میباشد.

درجدول ۱، نتایج دادههای ساختاری محاسبه شده نانوساختار تی-کربن از قبیل : پارامتر های بهینه شده شبکه ، انرژی کل، گاف نوار انرژی و انرژی همبستگی در این تحقیق با استفاده از روش تقریبی PBE-GGA بیان شده است و با روش های محاسباتی تحقیقات پیشین مقایسه گردیده است.

جدول ۱. داده های ساختاری محاسبه شده تی -کربن به روش

تقريبي LDA، GGA و PBE-GGA.

روش محاسباتی	طول پيوند	گاف انرژی	انرژی همبستگی
	(آنگستروم)	(الكترون ولت)	(الكترون ولت)
LDA [77]	V/449	4/44	V/QVV
GGA [۲۳]	VATT	۲/۲۵	8/0Vr
PBE-GGA (روش مقاله)	٧/۵١٩	۲/۲۶	81880

ساختار پاشندگی فونونی یاخته واحد تی- کربن بـا اسـتفاده از كد محاسباتي كوانتوم اسپرسو بر اساس تقريب شبه پتانسيل برای نقاط وارون F-L-X-W-K منطقه بریلوئین با مـش بنـدی ۸×۸×۸ در شکل ۲ رسم گردیده است. مطابق ساختار نوار فونونی برمبنای تعداد اتمهای تشکیل دهنده یاخته واحد تی-کربن (p = 8) تعداد کل مدهای فونونی ۲۴ مد (gp) می باشد. که تعداد مد های نوری (3p-3) برابر ۲۱ مد نوری (۷ مد اپتیکی طولی و ۱۴ مد اپتیکی عرضی) و ۳ مد فرکانس پایین، مدهای صوتی می باشد (۱ مد صوتی طولی و ۲ مد صوتی عرضي). همانطور کې در نمودار پاشـندگي فونـوني مشـخص ت ۲ مد صوبی عرضی در مسیر Γ-L یکسان بوده و دارای یک تبهگنی دو گانه می باشند. عدم وجود مد های منفی در ساختارنوار فونوني نشاندهنده عدم وجود حالت هاي موهومي در کل منطقه بریلوئین در طیف های فونونی تی-کربن است که بیانگر پایداری جنبشی ساختار می باشد. علاوه در این، نتایج فونونی به دست آمده در این پژوهش، تطابق قابل قبولی با تحقيقات قبلي دارد[٢٢].

۴. خواص الكتروني برای مطالعه خصوصیات الکترونی، ابتدا نانو ساختار تی -کربن بهینه شده در شرایط بدون فشار بررسی می شیود. شکل ۳، بیانگر ساختار نواری انرژی، چگالی حالات کےل و جزئی (DOS و PDOS) تی-کربن در شرایط آزاد می باشید. بر اساس این تصویر، این نانوساختار سه بعدی به عنوان یک نیمه هادی گاف مستقیم با مقدار گاف انرژی ۲/۲۶ الکترون ولت ، بر روی نقطه Γ شناخته می شود. ایـن مقـدار گـاف بین ساختار نواری انـرژی و چگـالی حالتهـا یکسـان اسـت. همچنین این مقدار گاف انرژی در این روش محاسبه، توافق خوبی با مقادیر بدست آمده در پژوهش های قبلی دارد[۲۲]. نکته قابل توجه در ساختار نواری انرژی این نانوساختار وجود لبه تیز انرژی نوار ظرفیت و لبه صاف و گستره انرژی نوار رسانش است.الکترونها در یک نیمهرسانا می توانند به دو حالت انتقالی تقسیم شوند: حالت های انتقالی نواری و حالت های انتقالی لبه. حالت های انتقالی نواری، که به عنوان حالتهای انرژی آزاد نیز شناخته می شوند، در نوار انرژی ماده نیمه رسانا قرار دارند. این حالت ها به طور معمول توسط الكترون ها پر شده و تعداد الكترون ها در آنها به تعداد الکترون های موجود در ماده نیمهرسانا بستگی دارد. الکترون هایی که در حالت های نواری قرار دارند، به طور کلی به عنوان الکترون های پایه شناخته می شوند و برای جابجایی و انتقال جریان الکتریکی نمی توانند به طور مستقیم

استفاده شوند. حالت های انتقالی لبه، که به عنوان حالت های سطحی شناخته می شوند، در نزدیکی سطح ماده نیمهرسانا قرار دارند. این حالتها به دلیل وجود گسترههای انرژی کوچک در لبه نوار ظرفیت و لبه صاف و پهـن در لبـه نـوار رسانش شکل می گیرند. مطابق شکل ۳، ساختار نوار انرژی تى - كربن داراى اين شرايط مى باشد. بنابراين الكترون هايى كه در حالت های انتقالی لبه قرار دارند، به طور معمول با سطح نانوساختار تعامل دارند و می توانند برای پدیده های الكترونيكي مانند رسانش و انتقال جريان الكتريكي مورد استفاده قرار گیرند. برای استفاده از حالتهای انتقالی لبه در انتقال الكترونيكي، معمولاً تغييرات در سـاختار سـطح مـاده نیمه رسانا (مانند تغییرات در فلزات گذار) یا اعمال میدان الكتريكي خارجي صورت مي گيرد. اين تغييرات باعث تغيير در گستره های انرژی حالت های انتقالی لبه می شود و الکترون ها را قادر می سازد تا به حالت های نواری مناسب برای انتقال جریان الکتریکی جابجا شوند. با استفاده از حالت های انتقالی لبه، می توان جریان الکتریکی را دراین ماده نيمه رسانا بهبود بخشيد و عملكردهاي الكترونيكي را بهبود داد علاوه بر این، نانوساختارهای دارای این حالتها انرژی می تواند جهت استفاده در طراحی قطعات نوآورانهای ماننـد ترانزیستورهای فلز - اکسید، دستگاههای تشدید نور و آشکارسازهای اپتیکی نقش مؤثری داشته باشند. محاسبات بر روی چگالی حالات کل و جزئی هر اتم کربن در تی -كربن پیش یابی شده، بیانگر چگالی حالات جزئی یكسان در اوربیتال های 2py، 2px و 2pz می باشند و سهم اوربیتال های 2p بیشتر از اوربیتال های 2s می باشد. به طور ویژه ، تجزیه و تحلیل تراکم بار نشان می دهد که تـراکم چگالی الکترونی در اطراف پیونـدهای درونی تتراکـربن.هـا بسیار بالاتر از پیوندهای بیرونی آنها در ساختار تے – کربن می باشد.

می باشد و بسیاری از ویژگی های اپتیکی نظیر جذب ، بازتابش از این مشخصـه بدسـت مـی آینـد. تـابع دیالکتریـک مخـتلط بهصورت زیر تعریف میشود:

$$\varepsilon(\omega) = R_{\varepsilon} + iI_{\varepsilon}$$

که R_e و I_e به ترتیب قسمتهای حقیقی و موهومی تابع دیالکتریک مختلط میباشند. با استفاده از رابطه کرامرز-کرونینگ قسمت حقیقی تابع دیالکتریک را میتوان برحسب قسمت موهومی آن به صورت زیر نوشت [۲۷] :

$$R_{\varepsilon}(\omega) = \delta_{\alpha\beta} + \frac{2}{\pi} P_r \int_0^{\infty} \frac{\omega' I_{\varepsilon}(\omega')}{\omega^2 - {\omega'}^2} \omega' d\omega' \qquad (\texttt{f})$$

$$\sum_{k=1}^{\infty} \sum_{\alpha,\beta} \int_0^{\infty} \frac{1}{\omega} \int_0^{\infty} \frac{1}{\omega}$$

که در رابطه فوق P ماتریس دوقطبی و N_n و N_n حالتهای اولیه و نهایی می بانند. با محاسبه قسمتهای حقیقی و موهومی تابع دی الکتریک مختلط، می توان ویژگی های اپتیکی مانند ضرایب شکست، خاموشی، انعکاس و ضریب جذب هر ساختاری را به سادگی به دست اورد. طیف حقیقی و موهومی ثابع دی الکتریک مربوط به بلور تی-طیف حقیقی و موهومی ثابع دی الکتریک مربوط به بلور تی-کربن در جهت Z، در حالت بهیند و تحت فشار تا ۹ گیگا پاسکال، به ترتیب در شکل ۵ و ۶، نشان داده شده است. ۱۶ الکترونولت مقادیر منفی وجود ندارد که بیانگر تداوم بر کیب انتشار در این محدوده است. طیف نمودار بخش موهومی تابع دی الکتریک دارای گاف اپتیکی است که با نتایج به دست آمده از ساختار نواری انرژی سازگاری مناسبی دارد. با افزایش فشار تا ۹ گیگا پاسکال، دامنه طیف بخش حقیقی تابع

شکل ۴. ساختار نواری انرژی تی- کربن تحت تاثیر تنش فشاری

۵. خواص اپتيکې

در این بخش، برای درک بهتر رفتار تی – کربن تحت شرایط تنش هیدرو استاتیکی، برخی از جنبه های اپتیکی مهم ساختار در محدوده انرژی • الی ۱۶ الکترونولت، مورد بررسی قرار می گیرد. می توان گفت تابع دیالکتریک مهمترین مشخصه ساختاری است که بیانگر رفتارهای نوری ماده مقابل تابش نور

شکل ۶. طیف موهومی تابع دی الکتریک بلور تی-کربن در حالت بهینه و تحت فشار تا ۹ گیگا پاسکال

موهومی تابع دی الکتریک تحت شرایط اعمالی رخ میدهـد. بـه طور کلی، با توجه به اعمال فشار ، تغییرات جزئی در پلاتهای حقیقی و موهـومی تـابع دی الکتریـک ایـن سـاختار مشـاهده میشود.

دو ویژگی مهم برای بررسی جنبه های اپتیکی قطعا جذب و بازتابش می باشد. در ادامه این خواص اپتیکی تحت تحت فشار تا ۹ گیگا پاسکال بروی بلور تی-کربن ، مورد مطالعه قرار گرفته است.این خواص اپتیکی در جهت قطبش محور Z در شکل ۷ و ۸ ترسیم شده است. شکل ۷، بیانگر شدت جذب نسبتاً بالای این ساختار در

محدوده بالای طیف نور مرئی میباشد ، همچنین دارای شدت جذب نور قابل توجهی در محدوده ۴ الی ۶ الکترون ولت می باشد. به نحوی که در محدوده ۷/۵ الکترون ولت دامنه شدت جذب به حدود ¹⁻¹⁰⁶cm × 0.8 می رسد.که این میزان جذب در این محدوده انرژی فوتون فرودی، قابل مقایسه و سازگاری با سلولهای خورشیدی پروسکیت آلی است [۳۰]. همچنین باتوجه به شروع آستانه جذب نوری از حدود ۲ الکترونولت در نمودار جذب که بیانگر تطابق این جنبه نوری با گاف انرژی الکترونی این نیمه هادی میباشد، می توان ایس ساختار را به عنوان یک جاذب اپتیکی مناسب جهت استفاده در طراحی سنسورهای الکترونوری معرفی کرد.

با توجه به این نمودارها، با افزایش فشار تا ۹ گیگا پاسکال بروی بلور ، طیف جذب و بازتابش به آهستگی افزایش می یابد (تغییر آرام). پیک جذب نسبتا بالا و بازتابش پایین در محدوده انرژی پتیکی و بالاترف همراه با تغییرات آرام جنبه های اپتیکی تحت شرایط فشار همه جانبه هیدرواستاتیکی، بیانگر شرایط مطلوب این نانوآلتروپ کربنی به عنوان یک ساختار جاذب امواج اپتیکی می باشد

شکل ۷. طیف جذب بلور تی-کربن در حالت بهینه و تحت فشار تا ۹ گیگا یاسکال

شکل ۸ . طیف بازتابش بلور تی-کربن در حالت بهینه و تحت فشـار تا ۹ گیگا پاسکال

۶. نتیجه گیری

به طور خلاصه، در این مقاله ضمن مطالعه شهرایط پایداری دینامیکی و استاتیکی نانو ساختار سه بعدی تی - کربن خواص الکترواپتیکی این نانو التروپ کربنی، تحت تاثیر شرایط فشار هیدرواستاتیکی بر مبنای محاسبات اساسی اولیه در قالب نظر مه تابعی چگالی و با استفاده از نرم افزارهای شبیه سازی و کدهای محاسباتی جهت نتیجه گیری کاربردی مورد مطالعه قرار گرفته است. نتایج خواص الکترونی این نانوساختار به عنوان یک نیمه هادی با گاف انرژی مستقیم تحت فشار هیدرواستاتیکی از قبیل ساختار نواری و چگالی حالات الکترونی بیانگر کاهش جزئی گاف انرژی در اثر افزایش فشار می باشد. بررسی و تجزیه تحلیل خصوصیات اپتیکی از قبیل جذب و بازتاب، تحت شرایط فشار هیدرواستاتیکی نیز بیانگر تغییرات جزئی و نرم در

این نانو ساختار به عنوان یکی از آلتروپ های کربن استخراج گردیده است بیانگر توافق جنبه های اپتیکی و الکترونی این نانوماده است. و می توان اظهار داشت این نانوساختار با توجه به پیک جذب نسبتا بالا و بازتابش پایین در محدوده انرژی امواج اپتیکی همراه با تغییرات آرام جنبه های اپتیکی تحت شرایط فشار همه جانبه هیدرواستاتیکی، شرایط مطلوبی را به عنوان یک ساختار جاذب اپتیکی داراست. همچنین می تواند ماده مناسبی جهت استفاده در طراحی سنسورهای الکترونوری و سلولهای خورشیدی در شرایط پیش بینی شده در این

- 1. K S Novoselov, et al., Science 306 (2004) 666.
- 2. S Okada, Phys. Rev. B 77 (2008) 041408.
- 3. K S Novoselov, et al., Nature 438 (2005) 197.
- 4. S Balendhran, et al., Small 11 (2015) 640.
- 5. S Zhang, et al., Nano Lett. 17 (2017) 3434.
- 6. H Althib, et al., Bull. Mater. Sci. 44 (2021) 254.
- 7. A Lopez-Bezanilla and P B Littlewood, J. Phys. Chem. C 119 (2015)19469.
- 8. M Benidris, et al., Bull. Mater. Sci. 44 (2021) 221.
- 9. S Yalameha, et al., 2021 Materials Science and Engineering B 273 (2021) 115430.
- 10. H Alborznia, et al., Optik 180 (2019) 125.
- 11. H Alborznia, et al., Journal of Research on Many-body Systems 11 (2021) 1.
- 12. S Y Wakhare and M D Deshpande, Bull. Mater. Sci. 42 (2019) 206
- 13. H R Alborznia and S T Mohammadi, Bull. Mater. Sci. 44 (2021) 180.
- 14. F A Celik Bull. Mater. Sci. 45 (2022) 108.
- 15. H R Alborznia and S T Mohammadi, Iran. J. Phys. Res. 20 (2020) 259
- 16. H Alborznia and S T Mohammadi, Indian J. phys. 32 (2022) 2.
- 17. H Alborznia, Inter. J. Mod. Phys. B. 38 (2024) 2450085.
- 18. B Ram and H Mizuseki, Carbon 137 (2018) 266.
- 19. D M Hoat, et al., Indian J. Phys 95 (2021) 2365.
- 20. H Alborznia, et al., Superlattice Microstruct. 133 (2019) 106212
- 21. H Alborznia, Surf. Rev. Lett. 29 (2022) 2250078.
- 22. X-L Sheng, et al., Physical Review Letters 106 (2011) 155703
- 23. W Jia-Qi, et al., J. Phys. Condens. Matter 28 (2016) 475402.
- 24. P Blaha, et al., "An augmented planeWave+local orbitals program for calculating crystal properties WIEN2k
- 13.1", Wien2K users guide, (2013) ISBN 3-9501031-1-2J.P.
- 25. J P Perdew, et al., Phys. Rev. Lett.77 (1996) 3865.
- 26. H J Monkhorst and J D Pack, Phys. Rev. B 13 (1976) 5188.
- 27. H Ehrenreich and M H Cohen, Phys. Rev. 115 (1959) 786.
- 28. F Birch, J. Geophys. Res.: Solid Earth 91(1986) 4949.
- 29. M C Abt, et al., Physica B: Condens. Matter 194-196 (1994) 1451.
- 30. N J Jeon, et al., Nat. Mater. 13 (2014) 897.

